

ISSN 2071-4653

**Соціально-
економічні
проблеми**
сучасного періоду
України

1
(93)
ВИПУСК

**Гірські території:
проблеми та
перспективи розвитку**

2012

Міжнародний досвід та особливості забезпечення сталого розвитку гірських територій в Україні

Проаналізовано вплив фінансової кризи на валовий регіональний продукт областей Українських Карпат, а також на найважливіші підсекції переробної промисловості. Значна увага приділена міжнародному досвіду окремих промислово розвинутих країн щодо мінімізації негативного впливу на забезпечення сталого розвитку гірських територій.

Ключові слова: фінансова криза, валовий регіональний продукт, регіони Українські Карпати, міжнародний досвід, промислово розвинуті країни, сталий розвиток, гірські території.

Соціально-економічний розвиток гірських територій в значній мірі залежить від виробничої та соціальної сфери, а також життєвого рівня населення гірських територій. У післякризовий період стабілізацію розвитку держави, передусім її гірських територій, необхідно розпочати зі збалансованості соціально-економічної ситуації, зокрема, у виробничій та соціальній сферах. При цьому необхідно якісно змінити, реформувати економічні відносини і у сільській місцевості гірських територій та її провідних видах економічної діяльності.

Виробнича інфраструктура регіонів Українських Карпат представлена розгалуженою транспортною мережею, яка включає залізничний, автомобільний, повітряний та трубопровідний транспорт. Зокрема, територією Закарпатської області, в тому числі через гірську місцевість, проходять дві автодороги державного значення – магістральна Київ-Чоп і регіональна Мукачєво-Рогатин, а також міжнародний транспортний коридор Критський – Лісабон-Трієста-Любляна-Будапешт-Київ-Волгоград. Через область зі сходу на захід протягнуто цілу мережу магістральних транснаціональних газо- та нафтопродуктопроводів. Динамічно розвивається зовнішньоекономічна діяльність Закарпаття. Підприємства області співпрацюють із суб'єктами господарювання понад 100 країн світу. Область є привабливою для інвестицій. На її території працюють підприємства відомих світових фірм ЗАТ «Єврокар», ТОВ «Гроклін-Карпати», ТОВ «Ядзакі-Україна», ТОВ «Джейбіл-Сьоркіт-Юкрейн-Лімітед».

Вивченню науково-прикладних аспектів розвитку гірських територій України присвятили свої наукові праці вітчизняні вчені: Ф. Д. Гамор, В. М. Гесць, В. С. Кравців, М. А. Лендел, В. П. Мікловда, М. І. Пітюлич, С. С. Поп, П. Т. Саблук та ін. Оскільки ця проблема й донині залишається актуальною і ще недостатньо розробленою, необхідним є подальше дослідження аспектів забезпечення сталого розвитку гірських територій в контексті провідних видів економічної діяльності за індикаторами, що характеризують соціально-економічний розвиток регіону, серед яких інтегруючим показником є валовий регіональний продукт.

© Б. І. Дяченко, Л. М. Газуда, В. Й. Ерфан, 2012.

Мета даного дослідження полягає в узагальненні наслідків впливу світової кризи, що розпочалася в 2008 р., на соціально-економічний розвиток окремих промислово розвинутих країн та країн з перехідною економікою, а також гірських регіонів України.

У процесі дослідження поставленої проблем використовувались методи діалектичного підходу до процесів і явищ у сфері забезпечення сталого розвитку гірських територій із врахуванням міжнародного досвіду вирішення проблемних питань, а також метод групування та порівняння економіко-статистичної інформації.

Структура статті включає два основних розділи. В них узагальнено наслідки впливу світової фінансової кризи на соціально-економічний розвиток окремих провідних країн світу та розглянуто соціально-економічний розвиток гірських регіонів України в умовах світової фінансової кризи.

Вплив останньої світової фінансової кризи на соціально-економічний розвиток окремих провідних країн світу. Інтеграція держав Центральної Європи в Європейський Союз призвела до зміни як геополітичної, так і економічної ситуації на європейському континенті, що в свою чергу, вимагає коригування політики ЄС щодо країн, які знаходяться у безпосередньому сусідстві. У зв'язку з цим особливо важливого значення набуває оновлення стратегії розвитку транскордонного співробітництва Євросоюзу, а також і нової стратегії транскордонної співпраці між територіями держав Карпатського європейського регіону, заснованої на європейських принципах, складовою яких є реалізація вимог сталого розвитку, в тому числі щодо збереження довкілля. Специфічну роль відіграють регіони Українських Карпат, і зокрема Закарпатська область, які можуть стати полігоном для відпрацювання можливих механізмів та форм транскордонного співробітництва на засадах сталого розвитку України та ЄС, передусім в охороні, збереженні та відтворенні довкілля.

Прикордонні території Закарпаття та сусідніх держав, з географічної точки зору, є складовою компактного транскордонного європейського регіону, який об'єднаний взаємодоповнюючою структурою економіки, традиційними етнічними та зовнішньоекономічними зв'язками, а також існуванням спільних проблем, зокрема в контексті сталого розвитку, які можна ефективно вирішувати в рамках транскордонного співробітництва.

Узагальнюючим показником рівня соціально-економічного розвитку суміжних країн-членів ЄС та їх регіонів є валовий внутрішній продукт (ВВП) і зокрема – виробництво його в розрахунку на 1 особу. В Україні з 2004 р. введено індикатор «валовий регіональний продукт (ВРП)». Показники ВВП та ВРП по Україні співпадають (табл. 1).

В усіх аналізованих роках (табл. 1), по-перше, валовий внутрішній та регіональний продукт співпадають. Водночас, до 2008 р. спостерігається тенденція щодо сталого виробництва в Україні ВВП і ВРП. Зокрема, у 2005 р. порівняно з 2004 р. ВВП (ВРП) збільшився на 20,8%, у 2008 р. уже більше ніж у 2,3 рази, в 2009 р. – у 2,7 рази.

Таблиця 1

Валовий внутрішній та регіональний продукт України*

Роки	У фактичних цінах			Індекси фізичного обсягу		
	валовий внутрішній продукт (ВВП)	ВВП у розрахунку на одну особу	валовий регіональний продукт (ВРП)	ВРП у розрахунку на одну особу	валового внутрішнього (регіонального) продукту	ВВП (ВРП) у розрахунку на одну особу
	млн. грн.	грн.	млн. грн.	грн.	% до попереднього року	
2003	267344	5591	244497	5114	109,6	110,5
2004	345113	7273	345113	7273	112,1	113,0
2005	441452	9372	441452	9372	102,7	103,5
2006	544153	11630	544153	11630	107,3	108,1
2007	720731	15496	720731	15496	107,9	108,6
2008	948056	20495	948056	20495	102,3	102,9
2009	914720**	19862	914720	19862	84,9	85,3
% до 2004 р.						
2005	127,9	128,9	127,9	128,9	x	x
2008	274,7	281,8	274,7	281,8	x	x
2009	265,0	273,1	265,0	273,1	x	x

* Розраховано за джерелом: [1, с. 30, 48-49].

** Попередні дані.

По-друге, індекси фізичного обсягу ВВП (ВРП) у розрахунку на одну особу дещо більші порівняно з ВВП (ВРП) загалом. Це обумовлено тим, що в Україні не подолана демографічна криза, внаслідок чого і сьогодні відбувається зменшення кількості як наявного, так і постійного населення. Водночас, у 2009 р. порівняно з 2008 р. виробництво ВВП (ВРП) зменшилося на 15,1%, а в розрахунку на 1 особу – на 14,7%. Це обумовлено світовою фінансовою кризою, яка негативно вплинула на аналізовані індикатори майже в усіх країнах світу, в тому числі в промислово розвинутих країнах (ПРК) та державах з перехідною економікою (табл. 2).

Дослідження свідчить, що узагальнюючий показник соціально-економічного розвитку країн світу характеризується виробництвом валового внутрішнього продукту. За аналізованим індикатором стабільність соціально-економічного розвитку країн проявлялась до 2008 р. У 2009 р. в зв'язку зі світовою фінансовою кризою відмічена спадна тенденція щодо виробництва ВВП в усіх країнах, що аналізувалися, в тому числі в групі окремих ПРК, а також в групі країн з перехідною економікою, за винятком Польщі.

При цьому особливо виділялися Латвія та Україна, які допустили найбільший спад цього показника. На цей узагальнюючий показник у значній мірі вплинули інші індикатори провідних видів економічної діяльності, зокрема секція D – переробна промисловість (табл. 3).

Дослідження свідчить, що в одних з аналізованих країн кризові явища у виробництві промислової продукції проявились ще у 2008 р., в інших у 2009 р. Зокрема, у 7 з 9 аналізованих промислово розвинутих країн спадна тенденція проявилась ще у 2008 р., а у групі аналізованих країн з перехідною економікою така тенденція у 2008 р. мала місце в 5 з 10 країн.

У 2009 р. така негативна тенденція проявилася уже в усіх аналізованих країнах. Наведені дані свідчать про порушення стабільності у багатьох провідних видах економічної діяльності. З цього приводу економісти-експерти пред'являють справедливі претензії до міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного Валютного Фонду, Світового Банку, регіональних комісій ООН щодо незадовільного прогнозування у забезпеченні сталого економічного розвитку. На думку багатьох науковців ці міжнародні інституції потребують подальшого реформування з метою більш реального стратегічного передбачення і попередження кризових явищ не тільки у світовій економіці, але й в господарських комплексах окремих країн.

Соціально-економічний розвиток гірських регіонів України в умовах світової фінансової кризи. Частину Східних Карпат, розташовану на території України, прийнято називати Українські Карпати. Довжина їх становить 270 км, ширина – 70-100 км, а загальна площа з тісно прилеглими територіями – понад 37 тис. км², або 20% від загальної Карпатської гірської системи. Вони охоплюють усю територію Закарпатської області, 37,5% – Івано-Франківської, 18,6% – Львівської та 15,8% – Чернівецької. У Закарпатській області майже

Таблиця 2

Валовий внутрішній продукт за окремими групами країн (млн. дол. США за ПКС 2005 р.)*

Окремі країни світу	1990	2000	2004	2008	2009	2009, % до:	
						1990	2000
<i>Група окремих промислово розвинутих країн (ПІРК)</i>							
Італія	1348503	1578262	1638704	1685463	1600548	118,7	101,4
Канада	750976	1001385	1102135	1202337	1170554	155,9	116,9
Німеччина	2039425	2510957	2567203	2768582	2631986	129,1	104,8
Сполучене Королівство	1356384	1742517	1929336	2090773	1987904	146,6	114,1
США	8052958	11226000	12263800	13312200	12987400	161,3	115,7
Франція	1415128	1721201	1869401	1964460	1908928	134,9	110,9
Швейцарія	234497	249389	259284	290821	286591	122,2	114,9
Швеція	210006	258583	286247	316891	305591	145,5	118,2
<i>Група окремих країн з перехідною економікою</i>							
Болгарія	65669	53224	67240	85491	...	130,2**	160,6**
Грузія	29460	11056	14368	19797	19018	64,6	172,0
Естонія	15132	15208	20356	25318	21752	143,7	143,0
Латвія	29293	20240	27124	35344	28977	98,9	143,2
Литва	45400	33310	44966	59006	50283	110,7	151,0
Польща	311827	451962	507716	626623	637298	204,4	141,0
Румунія	180490	153778	194961	250003	232165	128,6	151,0
Словаччина	...	68335	81633	110920	105751	...	154,7
Угорщина	129244	138941	165165	180655	169238	139,0	121,8
Довідково: Україна	419457	181190	256030	317765	264376	63,0	145,9
							83,2

* Розраховано за джерелом: [1, с. 547-548].

** Розраховано за 2008 р.

Таблиця 3

Індекси промислової продукції за окремими групами країн
(у постійних цінах; відсотків до попереднього року) *

Окремі країни світу	2000	2004	2008	2009	Відхилення (+, -), 2009 до 2008 р.
<i>Група окремих промислово розвинутих країн (ПРК)</i>					
Італія	103,1	100,9	96,8	81,7	-15,1
Канада	108,6	101,6	94,7	88,6	-6,1
Німеччина	105,1	104,2	100,6	83,1	-17,5
Сполучене Королівство	101,6	100,9	97,0	89,4	-7,6
США	104,2	102,5	97,7	90,2	-7,5
Франція	103,3	102,1	97,9	87,7	-10,2
Швейцарія	108,4	104,4	101,3	92,2	-9,1
Швеція	105,3	105,7	97,4	82,0	-15,4
<i>Група окремих країн з перехідною економікою</i>					
Болгарія	...	112,8	100,6	82,6	-18,0
Грузія	110,6	108,6	95,8	...	-
Естонія	114,5	110,4	94,9	73,9	-21,0
Латвія	97,4	107,2	96,2	83,7	-12,5
Литва	100,3	111,3	105,5	85,4	-20,1
Польща	107,3	112,7	102,7	96,2	-6,5
Румунія	131,1	102,7	102,6	94,5	-8,1
Словаччина	106,4	103,8	102,4	85,4	-17,0
Угорщина	116,7	107,8	99,0	82,4	-16,6
Довідково: Україна	113,2	112,5	94,8	78,1	-16,7

* Розраховано за джерелом: [1, с. 553-554].

80% території області займають гори, серед яких найвища точка України – гора Говерла (2061 м). Найбільше багатство регіону – ліси, які вкривають більше половини території області. Породний склад лісів представлений з бука, ялини, ялиці й дуба, явора, ясеня [3, с. 21].

Кримські гори розташовані на півдні АР Крим і мають протяжність понад 150 км і ширину 50 км та включають три гряди: південну (головну) висотою 1545 м н.р.м., середню (внутрішню), яка розташована північніше, висотою 723 м і зовнішню, яка розташована північніше середньої, з незначною висотою 342 м н.р.м. Головна гряда складається із плоских гір, де розташовані пасовища зі степовою ксероморфною рослинністю [2, с. 5-6].

На фоні регіонів Українських Карпат, особливо виділяється Закарпатська область, яка розташована на крайньому заході нашої країни. На північному сході, сході й південному сході Закарпаття межує з Львівською та Івано-Франківською областями, а на північному заході, заході й півдні кордони області співпадають з державним кордоном України загальною протяжністю 467,3 км, у тому числі з Польщею – 33,4 км, Словаччиною – 98,5 км, Угорщиною – 130,0 км та Румунією – 205,4 км. В області діє 19 пунктів переходу кордону сусідніх держав. Унікальне геополітичне та гео економічне розташування області на перехресті міжнародних транспортних, економічних, торговельних, культурних шляхів сприяє розвитку і подальшому поглибленню всебічного міждержавного співробітництва, відводить важливу роль регіону в інтеграції України в європейські структури.

Водночас, негаразди у соціально-економічному розвитку країн світу внаслідок фінансової кризи проявились і на внутрінаціональних рівнях, зокрема і в регіонах Українських Карпат та АР Крим, значна частка яких відноситься до гірських територій (табл. 4).

Динаміку й обсяги структурних зрушень в економіці регіонів України характеризує валовий регіональний продукт (ВРП), який є узагальнюючим показником економічного та соціального розвитку регіону. В основу визначення цього показника покладено виробничий метод. ВРП регіону формується із суми валових доданих вартостей усіх видів економічної діяльності, його скориговують на величину

Таблиця 4

Валовий регіональний продукт регіонів Українських Карпат та АР Крим (у фактичних цінах)*

Регіони (області)	Фактично, млн. грн.				У розрахунку на 1 особу, грн.	
	2004	2008	2009	2004	2008	2009
Закарпатська	5297	13208	12542	4238	10623	10081
Івано-Франківська	7311	17883	17241	5238	12940	12485
Львівська	13992	35534	35955	5396	13902	14093
Чернівецька	3277	8833	8484	3589	9771	9383
АР Крим	9901	27365	27396	4951	13898	13933
Довідково: Україна	345113	948056	913345	7273	20495	19832
<i>% до України</i>						
Закарпаття	1,5	1,4	1,4	58,3	51,8	50,8
АР Крим	2,9	2,9	3,0	68,1	67,8	70,3

*Розраховано за джерелом: [4, с. 571; 3, с. 523-524].

непрямо вимірюваних послуг фінансового посередництва та податків за виключенням субсидій на продукти. Виходячи з показників табл. 4 видно, що АР Крим і особливо Закарпаття значно відстають від аналогічного середньо-українського показника щодо виробництва ВРП в розрахунку на 1 особу. Така тенденція характерна і для інших регіонів Українських Карпат. Світова фінансова криза негативно позначилась не тільки на ВРП аналізованих регіонів, але й на виробництві найважливіших видів промислової продукції, в тому числі й в Закарпатській області (табл. 5).

Для дослідження й аналізу взято 1 секцію (С – добувна промисловість) та 6 підсекцій секції D – переробна промисловість. Показники табл. 5 свідчать, що з 20 найважливіших видів промислової продукції спадна тенденція у 2008 р. притаманна 6, у 2009 р. – 4, і в 2010 р. – 3 видам. У 2010 р. порівняно з 2009 р. збільшилось виробництво пальт, напівпальт, накидок плащів, курток теплих (підсекція DB), фанери клеєної (підсекція DD), вугілля деревного (підсекція DC), легкових автомобілів (підсекція DK). Відмітимо, що виробництво деревного вугілля нарощувалось за рахунок Перечинського лісохімкомбінату, який реанімований підприємцями зі південно-східних регіонів України. Нарощування легкових автомобілів забезпечено за рахунок складальних виробництв СЕЗ «Закарпаття».

В Україні доцільно використати міжнародний досвід щодо пом'якшення наслідків світових економічних та фінансових криз з метою недопущення або мінімізації спаду в створенні ВРП та виробництві найважливіших видів промислової продукції. Спад ВРП також притаманний багатьом секціям сфери послуг, а тому провідні вид її діяльності потребують також здійснення необхідних заходів щодо мінімізації негативного впливу кризових явищ.

Регіональна стратегія сталого розвитку Закарпатської області на перспективу повинна спрямовуватися на розвиток ділової прикордонної інфраструктури, співпрацю між місцевими і регіональними громадами країн-сусідів і передбачати: стимулювання розвитку ділової інфраструктури прикордонного співробітництва (агенції прикордонної співпраці, європейських інформаційних центрів, двосторонніх туристичних маршрутів, програм); підготовку спеціалістів для прикордонної співпраці; розробку та втілення спільних прикордонних проектів соціально-гуманітарного, економічного, культурного, екологічного спрямування; налагодження інформаційного обслуговування з питань діяльності вузів різних країн з метою подальшого обміну та навчання; активізацію роботи над розробкою пропозицій щодо участі в програмах фінансування ЄС та Світового банку для реалізації місцевих програм розвитку; участь в роботі міждержавних, міжурядових, міжгалузевих та міжрегіональних комісій з розвитку прикордонного співробітництва: формувати інформаційний імідж області як європейського регіону.

Міжнародний досвід свідчить, що на суміжних із Закарпатською областю прикордонних територіях, в тому числі й гірських, країн-члени ЄС, спостерігається значно нижчий спад ВВП (ВРП) на 1 особу порівняно з регіона-

Таблиця 5

Виробництво найважливіших видів промислової продукції в Закарпатській області за видами економічної діяльності*

Види промислової продукції	2005	2008	2009	2010	2010, % до:	
					2005	2009
<i>Секція С – добувна промисловість</i>						
Газ природний, млн. м ³	15,3	10,8	5,5	3,7	24,2	67,3
Сіль кам'яна, тис. тонн	124,3	0,1	0,3	0,1	0,1	33,3
<i>Підсекція DA – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів</i>						
Вироби ковбасні, тис. т	841,0	605,8	426,4	347,7	41,3	81,5
Соки кушавані натуральні, тис. т	20,4	30,5	13,4	10,1	49,5	75,4
Овочі, фрукти, горіхи і гриби, консервовані з додаванням олії, тис. т	13,6	17,0	14,3	4,6	33,8	33,2
Вино виноградне, тис. дал.	2079,0	2430,0	2006,2	1846,9	88,8	92,1
Напої безалкогольні, тис. дал.	1023,9	667,7	417,0	303,5	29,4	72,8
<i>Підсекція DB – текстильне виробництво, виробництво одягу, хутра та виробів з хутра</i>						
Тканини, всього тис. м ²	2579,0	2006,0	1044,8	320,3	12,4	30,7
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі, тис. шт.	192,3	67,0	61,9	64,2	33,4	103,7
Трикотаж спідній, тис. шт.	7188,4	6014,1	3316,2	2776,6	38,6	83,7
<i>Підсекція DD – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів</i>						
Деревина, уздовж розпиляна чи розколота, тис. м ³	326,2	213,1	168,7	151,2	46,4	89,6
Фанера клеєна, м ³	6839	4923	3462	5286	77,3	152,7
Паркет дерев'яний шитовий, тис. м ²	15,1	37,9	12,5	0,4	2,6	3,2
Вікна, двері, їх рами та пороги дерев'яні, тис. м ³	19,1	16,3	14,6	7,1	37,2	48,6
<i>Підсекція DG – хімічне виробництво</i>						
Вугілля деревне, вклучаючи агломування, тис. т	18,6	25,5	31,2	31,7	170,4	101,6
Біде, унітази та інші санітарно-технічні вироби з пластмаси, тис. шт.	212,3	143,6	110,0	104,3	49,1	94,8
<i>Підсекція DK – виробництво машин та устаткування</i>						
Верстати для остаточного оброблення металевих продукції, т	71,2	52,5	107,8	47,5	66,7	44,1
Автомобілі легкові, тис. шт.	11,2	35,9	3,6	7,5	67,0	208,3
<i>Підсекція DN – інші галузі промисловості</i>						
Меблі для сидіння, переважно з дерев'яним каркасом, тис. шт.	1098,0	899,6	593,5	533,2	48,6	89,8
Меблі дерев'яні для умовлявання інг'єру, житлових приміщень, тис. шт.	215,0	168,3	107,7	80,1	37,3	74,4

* Розраховано за джерелом: [3, с. 89-91].

ми Українських Карпат. В зв'язку з цим, для України доцільно за прикладом Польщі, Угорщини та Словаччини обрати наздоганяючу (оптимістичну) модель сталого розвитку на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу, з тим, щоб подолати наслідки свого відставання у соціально-економічному розвитку без заповідання шкоди довкіллю. При цьому регіони Українських Карпат, зокрема їх гірські території, можуть стати базою для відпрацювання можливих механізмів та форм транскордонного співробітництва на засадах сталого розвитку України з врахуванням досвіду Євросоюзу та його прикордонних регіонів, в тому числі й у сфері охорони, збереження та відтворення довкілля. Подальші дослідження нами будуть зосереджені на аналізі впливу останньої фінансової кризи на провідні секції сфери послуг прикордонних гірських регіонів Українських Карпат, в тому числі Закарпатської області.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2009 рік / за ред. О. Г. Осауленка ; Державний комітет статистики України. – К., 2010. – 566 с.
2. Зотов А. А. Горные пастбища и сенокосы / А. А. Зотов, Л. П. Синьковский, И. П. Шван-Гурийский. – М. : Агропромиздат, 1987. – С. 5-6.
3. Статистичний щорічник Закарпаття за 2010 рік / за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород : Головне управління статистики у Закарпатській області, 2011. – 543 с.
4. Статистичний щорічник Закарпаття за 2005 рік / за ред. І. В. Ільтьо. – Ужгород : Головне управління статистики у Закарпатській області, 2009. – 591 с.

Дяченко Б. Й., Газуда Л. М., Эрфан В. Й. Международный опыт и особенности обеспечения устойчивого развития горных территорий в Украине.

Проанализировано влияние последнего финансового кризиса на валовой региональный продукт областей Украинских Карпат, а также на важнейшие подсекции перерабатывающей промышленности. Значительное внимание уделено международному опыту отдельных промышленно развитых стран по минимизации негативного влияния на обеспечение устойчивого развития горных территорий.

Ключевые слова: финансовый кризис, валовой региональный продукт, Украинские Карпаты, международный опыт, промышленно развитые страны, устойчивое развитие, горные территории.

Dyachenko B. I., Hazuda L. M., Erfan V. Y. International Experience and Peculiarities of Mountain Areas Sustainable Development Maintenance in Ukraine.

The impact of the recent financial crisis on the gross regional product of the regions of the Ukrainian Carpathians as well as on the most important subsections of processing industry is analyzed. Considerable attention is paid to the international experience of some industrialized countries over minimizing the negative impact on maintenance of mountain areas sustainable development.

Keywords: financial crisis, the gross regional product, Ukrainian Carpathians, international experience, the industrialized countries, sustainable development, mountainous areas.